DEBAT

8,6% af verdens olieforbrug står den internationale skibsfart for

3% af de samlede drivhusgasser tegner skibsfarten sig for

Kilde: Morgenavisen Jyllands-Posten

STOPKLODS. Under det svenske valg sidste år lød der højlydt dansk kritik af den svenske demokratiske tradition, men dansk demokrati har selv en stribe stopklodser for nye partier som f.eks. Fokus, her anført af Christian H. Hansen. Arkivfoto: Joachim Adrian

Spærretid. Svært for nye partier at komme frem

Det er ikke blevet lettere for nye danske partier at komme i Folketinget.

ANALYSE

Den svenske valgkamp i september sidste år fik en aflægger på vores side af Øresund. Med afsæt i behandlingen af Sverigedemokraterna fremkom en række politikere med kritiske betragtninger om det svenske demokrati. Kritikken angik bl.a. censur af Sverigedemokraternas valgfilm, den svenske valglovs regler om, at nye partier selv skal trykke og uddele stemmesedler til valgstederne, og at vælgerne selv skal tage de enkelte partiers stemmesedler uden for stemmeboksen. I forlængelse af denne debat – og op til det kommende folketingsvalg – er det relevant at analysere: Hvordan behandler det danske system nye partier? Er lovgivningen indrettet til fordel for de etablerede partier og til ugunst for nye partier?

KARINA KOSIARA-PEDERSEN

DE DANSKE opstillingsregler anses som strenge i europæisk sammenhæng. For at et parti, der ikke blev repræsenteret i Folketinget ved sidste valg, kan blive opstillingsberettiget, kræves et antal vælgererklæringer svarende til 1/175 af de gyldige stemmer ved sidste valg, dvs. omkring 20.000 underskrifter. I 1989 blev reglerne strammet således, at en underskrift indsamlet på den lokale gågade ikke længere er tilstrækkelig.

Nu kræves det, at den enkelte vælger selv indsender vælgererklæringen. Med denne stramning er det blevet gjort mere besværligt og resursekrævende at opstille nye partier.

Antallet af opstillede partier er da også efterfølgende mindsket, men stramningen har ikke lukket af for dannelsen af nye partier. Sammenligner man med Sverige, er der her fri opstillingsret, men har et parti opnået mindre end 1 pct. af stemmerne ved sidste valg, skal partiet selv betale og fordele stemmesedlerne, som det var tilfældet med Sverigedemokraterna.

Hvor opstillingsreglerne er strenge, betragtes de danske spærreregler derimod som lempelige i europæisk perspektiv. Den danske spærregrænse ligger på 2 pct. af stemmerne (eller to andre mindre anvendte kriterier), mens der i Sverige og Norge kræves 4 pct. af stemmerne. Er nye partier først kommet forbi opstillingsbarrieren, er det lettere for små partier at få plads i Folketinget end i mange andre europæiske parlamenter.

> **Partiernes medieadgang er en vigtig brik i det politiske spil**

De større partier har generelt været imod lempelser af opstillings- og spærrereglerne; dog med undtagelse af SF. Men partierne har ikke i særlig høj grad forsøgt at stramme opstillings- og spærrereglerne til egen fordel og det på trods af, at der siden 1973-valget har været stemning blandt vælgerne for en stramning.

De store partier har heller ikke forsøgt at ændre metoden til fordelingen af mandater i en retning, der ville tilgodese dem selv.

I 1987 indførte et stort set enigt Folketing direkte offentlig økonomisk støtte til partiernes medlemsorganisationer i Danmark. Dette betyder, at når et parti opnår minimum 1.000 stemmer ved et folketingsvalg, ydes der et offentligt tilskud pr. stemme til partiet. I 2010 var tilskuddet 27,50 kr. pr. stemme ved folketingsvalg, 4 kr. pr. stemme ved regionsrådsvalg og 6,25 kr. pr. stemme ved kommunalbestyrelsesvalg.

Det er lovpligtigt for de tilskudsmodtagende partier at offentliggøre deres regnskaber, oplyse den samlede størrelse på modtagne bidrag og offentliggøre navnene på bidragydere, der bidrager med mere end 20.000 kr. på et regnskabsår. De danske krav betragtes som lempelige og derfor fordelagtige for mindre partier, f.eks. sammenlignet med Norge og Sverige, hvor der kræves minimum 2,5 pct. af stemmerne for at blive tilskudsberettiget. Den danske ordning udelukker ikke nye, mindre partier fra at få del i støttekronerne.

PARTIERNES medieadgang er en vigtig brik i det politiske spil. Og trods nye medier har tv stadig en central funktion som dagsordensættende i samfundsdebatten. Ligesom det er en af hovedkilderne til danskernes information om politik.

DR er ifølge lighedsprincippet forpligtet til at tildele alle opstillingsberettigede partier lige vilkår og lige meget tv-tid både under og imellem valg og folkeafstemninger. Der stilles gratis tid til rådighed ved valg samt en halv times journalistisk dækning af partiernes årsmøder. De etablerede partier har altså ikke privilegeret adgang til DR.

Danmark skiller sig ud ved at fordele tid efter lighedsprincippet. Mere almindeligt er proportionalitetsprincippet, hvor partierne tildeles tid efter deres mandat- eller stemmetal ved sidste valg. Det danske lighedsprincip gælder dog ikke ved nyhedsdækningen. Derudover fraviger DR lighedsprincippet og lægger større vægt på journalistisk vinkling og nyhedsværdi samt partiernes samspil med medierne.

Eksempelvis er alle opstillingsberettigede partier repræsenteret ved partilederrunder, men stopuret er erstattet af ordstyrerens vurdering. Dette muliggør ulige adgang og kan være en fordelagtig ordning for de etablerede partier. TV 2 er som selvejende institution friere stillet og ikke underlagt lighedsprincippet, men skal ifølge lovgivningen også sikre alsidighed og mangfoldighed i programlægningen.

Privilegeret medieadgang for de etablerede partier kunne også søges ad andre veje, f.eks. ved at tillade politisk reklame i andre elektroniske massemedier. Da de etablerede partier sidder på flest økonomiske resurser, kunne muligheden for at købe sig til tv- eller radiotid øge deres eksponering kraftigt. Men de har ikke benyttet sig af denne mulighed; tværtimod har de været med til at forbyde politisk reklame i landsdækkende tv og radio.

KORT SAGT er det danske system i europæisk sammenhæng hverken entydigt lempeligt eller restriktivt i forhold til nye partier. Det danske system er forskelligt fra det svenske og behandler derfor også nye partier anderledes. Men en klar konklusion på, at det ene system giver nye partier bedre kort på hånden end det andet, findes ikke, da begge rummer både muligheder og forhindringer for, at nye partier kan slå igennem.

analyse@pol.dk

Karina Kosiara-Pedersen, lektor, Center for Valg og Partier, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

POLITIKEN ANALYSE
PARTIER I BEVÆGELSE

De politiske partier er under forandring. I går og i dag har partiekspert Karina Kosiara-Pedersen set nærmere på de danske partiers udvikling.

... Bahrainere beder bare om demokrati

KRONIKEN I MORGEN
MOGENS LYKKETOFT
Forstemmende svar på ti års uansvarlighed

I MELLEMTIDEN kører en anden retssag mod 21 oppositionsledere og menneskerettighedsaktivister i Bahrain. De er blandt andet anklaget for at oprette en terrororganisation med det formål at vælte regimet med magt og for links til udenlandske grupper (tilsyneladende en henvisning til Hizbollah og Iran). Rettergangen strider mod mange grundlæggende principper i internationale standarder, herunder bliver menneskerettighedsobservatører nægtet adgang til retssalen.

Blandt de 21 er Abdulhadi Al-Khawaja, menneskerettighedsaktivist, som har boet i Danmark i flere år og har dansk statsborgerskab. Hele sit liv har han arbejdet for menneskerettigheder og har endvidere oprettet 'Bahrain Center for Human Rights'.

Før rejsen tilbage til Bahrain boede han med sin familie, konen og fire døtre, i Holte. Døtrene havde derfor deres barndom her, hvor de gik i skole og havde en masse venner, som de stadig har kontakt til. En af døtrene, Maryam, er nu formand for 'Foreign Relations Office, Bahrain Center for Human Rights'.

8. april angreb maskerede sikkerhedsstyrker den ældste datter, Zainabs hjem for at arrestere hendes far. Styrkerne havde ikke en kendelse med, ej heller gav de en grund til anholdelsen. Abdulhadi Al-Khawaja blev arresteret på brutal vis sammen med to af sine svigersønner. Jeg lader Zainab fortælle lidt om det, der skete den aften:

»De greb min far om halsen, trak ham ned ad en trappe og slog ham derefter bevidstløs foran mig. Han løftede aldrig hånden til at modstå dem, og de eneste ord, han sagde, var: »Jeg kan ikke trække vejret«.«

Zainab indledte nogle dage efter en sultestrejke, indtil hun vidste besked om sine familiemedlemmer. Sultestrejken varede ti dage og sluttede, da menneskeretsorganisationer bad hende om at stoppe, fordi hendes tilstand var så stærkt forværret, at hendes mor endte med at give hende vand med en ske.

KONGENS regime bygger på hård gengældelse og straf mod tusinder af bahrainere, alene fordi de har deltaget i protester mod regimet og har krævet en afslutning på undertrykkelse og diskrimination – og krævet en folkevalgt regering. Indtil dags dato er 31 døde under opstanden, heraf er fire døde i politiets varetægt.

Et billede af kong Hamad Al-Khalifas politik kan tegnes med Ali Saqers historie, som har spredt sig over medierne og har gjort Al-Khalifas regime 'forlegent'. Først proklamerede regimet, at han døde på grund af kvæstelser, han havde pådraget sig efter at have skabt uro, hvor flere politimænd prøvede at få styr på ham. Desuden anklagede man Nabeel Rajab, formanden for Bahrain Center for Human Rights, for at have manipuleret med Saqers billeder, således at man uretmæssigt skulle tro, at han var blevet udsat for tortur.

Da en BBC-journalist, Frank Gardner, til et pressemøde afholdt af sundhedsministeren, fortalte, at han havde set torturmærkerne på Saqers lig, lovede ministeren en undersøgelse. Nu, nogle uger efter, skal fem politimænd stilles for en dommer.

Dette er blot et eksempel på regimets politik. Benægte og forfalske, og når man bliver fanget, ja, så finder man nogle syndebukke. Ikke at disse syndebukke nødvendigvis ikke har udøvet tortur på Saqer, men man undrer sig over, hvor ordrerne kom fra. Det er ikke ligefrem den eneste hændelse, hvor en person dør i politiets varetægt, og hvor man finder tydelige torturmærker på kroppen. Tortur har systematisk fundet sted i Bahrains fængsler også før denne opstand. Ian Henderson, en britisk officer, var hovedansvarlig for det i lang tid.

For at omringe og stoppe protesterne erklærede Bahrains konge undtagelsestilstand i marts måned. Det har betydet, at enhver forsamling på cirka 5-6 personer bliver slået hårdt ned, og deltagerne bliver arresteret. Desuden er Saudi-Arabien og de andre medlemmer af de arabiske golfstaters samarbejdsråd blevet inviteret til at komme og 'beskytte' landet, skønt GCC's konventionsbetingelser stipulerer, at militærmagten kun må anvendes mod fremmed besættelse!

Kontrolposter er indført overalt i landet, især ved shiitiske byer, kampvogne er en del af gadebilledet, og nyheder om massefyringer er hverdag. Tillige kræves nu troskabsløfte fra folket, blandt andet kan man ikke starte på universitetet, før man har skrevet under på et krav om loyalitet over for kongen og Al-Khalifa-familien.

Undtagelsestilstanden er af kongen blevet ophævet med virkning fra 1. juni. Mange mener dog ikke, at dette vil ændre særlig meget på situationen og anser det som et taktisk skridt for stadig at kunne være værter for 'Formula 1 Grand Prix' og på den måde forbedre den dalende økonomi og landets stærkt beskadigede renommé. Bahrain har fået 3. juni som deadline til at beslutte et tidspunkt for 'Bahrain Grand Prix' i år.

TRODS MERE medieovervågenhed omkring Bahrains situation i forhold til den, der var i 90'erne, er Vestens politiske ledere overordnet tavse over for krænkelserne i Bahrain. I Danmark har man sjældent kunnet læse om situationen i Bahrain, og desuden har der generelt været få udtalelser fra vores politikere. Danmark har dog tilsluttet sig en fælles EU-udtalelse tilbage i april, hvor man giver udtryk for bekymring over menneskerettighedssituationen i Bahrain og opfordrer til dialog mellem parterne (morderen og offeret vel og mærke!) uden at kritisere den bahrainske myndigheds håndtering af sagen.

> **Oprøret har aldrig været sekterisk, men et opråb om bedre levevilkår og værdighed. Et opråb om, at grænsen er nået, og at folk har fået nok af at blive uretfærdigt behandlet**

Når reaktionen fra Danmark, de andre EU-lande og stormagten USA er mild, især når det sammenlignes med, hvordan Libyen, Yemen og Syrien bliver omtalt, må der være en grund. Vi dødelige må håbe på, at det er en god grund. Jeg kan imidlertid ikke lade være med at stille mig selv spørgsmålet: er der mon en god grund til drab, tortur og undertrykkelse af folk?

Flere bahrainere har på det seneste undret sig over den amerikanske administrations stilhed – og har stillet sig selv spørgsmålet: Er vores liv virkelig mindre værd end de libyske, yemenitiske og syriske?

Denne undren er blevet bestyrket efter, at USA's State Department afslog at sende en repræsentant til en høring om menneskerettighedssituationen i Bahrain, hvilket kan fortolkes som, at man giver Al-Khalifas regime grønt lys til at fortsætte med krænkelserne. Tavsheden, især fra USA, har været genstand for mediernes opmærksomhed, hvor flere – heriblandt den anerkendte journalist Robert Fisk – peger på, at hovedårsagen hertil nok er 'frygten' for Saudi Arabien. Derfor har det ikke den store betydning, at Bahrain er en 'ven', at Bahrain er hjemsted for USA's femte flådebase, for den er ikke umulig at flytte til Qatar eller Emiraterne.

DET, DER foregår i Bahrain, er en opstand og et folkeligt oprør mod et korrupt regime, der har regeret Bahrain i 200 år. Styreformen har siden starten af oprøret forsøgt at portrættere oprøret som en shiitisk opstand mod det sunnitiske mindretal.

Det er hjulpet på vej af det faktum, at cirka 70 procent af befolkningen er shiitter, hvilket de åbenbart overser, for naturligvis vil det afspejle sig i mængden af shiitter versus sunnier, der demonstrerer. Protesterne landet over samler sunnier såvel som shiitter, arbejdere, studerende, politikere, mediefolk og sportsfolk … kort sagt mennesker fra forskellige samfundslag og ideologier. De deltager som bahrainere, og ikke som shiitter med tilknytning til Iran, som det hævdes af det regerende regime.

Oprøret har aldrig været sekterisk, men et opråb om bedre levevilkår og værdighed. Et opråb om, at grænsen er nået, og at folk har fået nok af at blive uretfærdigt behandlet. Demonstranterne kræver deres rettigheder og frihed. De kræver demokrati.

SOFIA

WWW Har du kommentarer til Kroniken – gå ind på politiken.dk/kroniker